

ŠIBENIK U ŠIŽGORIĆEVO DOBA

Nevenka Bezić – Božanić

Šibenik je 1412. godine potpao pod vlast Mletačke Republike i time su mu uskraćene mnoge njegove slobode i ograničen gospodarski razvitak. Čak su brisani neki članovi i propisi iz gradskog Statuta koji je nastao potkraj 13. stoljeća, te zamijenjeni novima koji su odgovarali politici Venecije u odnosu na novostečene krajeve Dalmacije. U to vrijeme u gradu je živjelo oko četiri tisuće stanovnika isključivo Hrvata, pa je gradski knez imenovan od vlade u Mlecima naredio da se pred njim govori barem latinskim jezikom, jer je talijanski bio gotovo nepoznat.¹ U takvoj sredini rodio se 1420. godine Juraj Šižgorić, sin šibenskog plemića Šimuna čiji su preci doselili u 14. stoljeću iz Skradina.² Stasao je u gradu koji se u prvoj polovici 15. stoljeća sastojao većinom od kuća sagrađenih od drva, što je bilo opasno zbog požara, pa općinsko Veliko vijeće preporuča izgradnju u kamenu, o čemu donosi i neke odluke o urbanističkim uvjetima i planu izgradnje. Vijesti o turskom nadiranju kroz Bosnu potakle su mletačke vlasti da se pobrinu o utvrđivanju grada koji je do prve polovice 15. stoljeća bio slabo utvrđen, a i one utvrde koje su postojale bile su u lošem stanju. Nakon toga slijedi naredba da se stara utvrđenja poprave, a nova počnu graditi osobito s kopnene strane. Za to vrijeme nastoji se izgraditi i novu stolnicu za kojom se već dugo osjećala potreba u gradu, no taj posao sporo je tekao sve do 1441. godine kad je

sklopljen ugovor s velikim kiparom i graditeljem Jurjem Matejevim Dalmatincem.³

To su omogućavale materijalne prilike grada, jer se sve više razvijao nalazeći se na razmeđu puteva prema unutrašnjosti, a i prema Mlecima i Sredozemlju. U Bosnu se izvozilo ulje, suha riba, mirodije, tkanine i slično, a u obratnom pravcu preko Šibenika trgovalo se žitom, mesom, sirom, medom, voskom, vunom. Osim toga, okolica Šibenika gajila je poljoprivredne kulture, vinovu lozu, voće i masline, a osobito je bila značajna proizvodnja soli koja se uglavnom izvozila u Veneciju. Zato su Šibenčani i njihova komuna mogli potpomoći izgradnju stolnice koja se sačuvala do naših dana.⁴

Mladi Šižgorić je za to vrijeme učio pravo u Padovi, ali je očito da je pratio zbivanja u svom rodnom gradu. U to vrijeme uz Jurja Dalmatinca radili su u Šibeniku brojni klesari čije tragove i danas nalazimo na sačuvanim portalima, prozorima, krunama bunara, kamenim vijencima i drugim arhitektonskim ukrasnim dijelovima kuća. Očito je da je poznavao i šibenske slikare Nikolu Vladanovca, Jurja Čulinovića i Splitsanina Dujma Vuškovića⁵ koji se spominju u arhivskim izvorima njegova vremena, a i neka sačuvana djela govore o njihovoj prisutnosti u tom gradu.

Taj književnik ostavio nam je opis svoga rodnog grada u knjizi »De situ Illiyriae et civitate Sibenici«, koji u prijevodu Veljka Gortana glasi:

»Unutar gradskih zidina ima nekoliko spomena vrijednih građevina. U prvom redu utvrda sagrađena na brijegu kao na promatračnici. Tvrđava je okružena veoma čvrstim zidom s kulama i potpuno zaštićena od juriša. Unutar te utvrde postoji stara kapelica, nedavno obnovljena samo unutarnjim ukrasom, u kojoj je lik majke Kristove, čuven zbog glasovitih čudesa.

Niže prema trgu, mjestu za mletačku zastavu ukrašenu krilatim lavom, prema biskupskoj palači i kneževu dvoru nalazi se bazilika posvećena Jakovu starijem, Kristovu učeniku, sagrađena u našem stoljeću divnim, kako smatram, umijećem.

Ima i samostana sagrađenih za glavne crkvene redove. Imaju i palača građana plemića koje su, s obzirom na prilike u Dalmaciji, dosta prostrane i krasne.

... Kod gradskih je vrata poljana dosta široka i ponešto duguljasta. To je mjesto ugodno za one koji izlaze da se više nadišu svježeg zraka, nadalje prikladno je za konjske utrke, za gađanje u cilj strijelama. Nada-

lje, nad gradom diže se brdo kojemu se na vrhu blista kapelica posvećena sv. Ivanu Krstitelju. To je brdo zasadenom maslinama i, kako govore oni koji su je vidjeli, dosta nalikuje Maslinskoj gori kod Jeruzalema, mjestu gdje je ostvareno naše spasenje. Zatim se u velikoj luci nalazi kutak, nazvan ružičastim po ružičastom izvoru, koji tankim mlazom izbija iz stijene i teče u obližnje podgrade, nad kojim se diže stari hram, sagrađen u čast sv. Nedjelje u vrijeme kad su Iliri protjerali iz svog kraja obijesne Grčice.

Nadalje velika se luka pruža u duljinu od 12 milja, odasvuda zatvorena, ali prema Jadranskome moru otvorena vrlo uskim kanalom. Na njegovu se ulazu s obje strane nalaze dvije crkve, a nasuprot gradu dvije se kule dižu jedna prema drugoj. Vidi se i neki tjesnac, širok jednu milju, a na većini mjesta još už; jedino je širi kod Prokljanskog jezera. U nj se izliva rijeka Krka, na kojoj su naši mlinovi i koja se miješa s morem što ulazi kroz tjesnac.«⁶

Šižgorić opisuje postojeće kule, koje su oko polovine stoljeća bile u trošnom stanju i zalaže se za njihov popravak, jer se Turci sve više približuju jadranskoj obali. Stoga Općinsko vijeće traži od mletačkog dužda da osigura sredstva za njihov popravak i izgradnju novih utvrđenja.⁷ Prema jednoj ispravi iz 1458. godine, mletačka vlada naređuje da je svaki novoimenovani šibenski knez dužan sagraditi ili popraviti po jednu kulu. U tom vremenu u sačuvanoj arhivskoj građi spominju se zapovjednik grada, zapovjednik vojne posade, kapetani, kaplari, kopljanici i strijelci većinom stranci najčešće s Apeninskog poluotoka, pa 1465. godine na traženje šibenske općine mletački dužd odobrava da majstor za strijele i lukove bude iz Dalmacije, a ne stranac.⁸ Šižgorić se nakon završetka pravnih nauka u Padovi, gdje je stekao i doktorat, vratio u Šibenik i postao član šibenskog Kaptola, te vikar dvojice biskupa Luke Tolentića i Franje Quirinija.⁹ Godine 1468. doživio je napad Turaka na rodni grad, pa je opisao tu borbu u pjesmi »Elegija o pustošenju šibenskog polja« suosjećajući sa svojim mještanima koji su hrabro odbijali neprijatelja, ali nisu mogli izbjeći pustošenje polja:

»S visoke kule promatrah pobješnjele Turke i njihov
Na mladež domaću gnjijev, na ljude domaće bijes.

Gledajuć često se čudah brzini njihovih konja.

Prijetnji kopalja i tom lukavstvu dušmana zlog.

Gledah i crvene njihove zastave, vijane vjetrom,

Počesto spazih i bijel med njima vuko se stijeg.

Prekrasna mladež je hrabreno nosila mače i štite,
Boreć se za svoj dom, zavičaj braneći svoj.

U pomoć ujedno skoči i seoska s pračkama čeljad,
Nade se tu prisutan vojak, sa strijelama, stran.«¹⁰

U svom opisu grada Šizgorić spominje igru loptom, konjske trke, gađanje kopljem i strijelama, opisuje razne običaje koje Šibenčani njeguju od davnina, ali i prihvaćaju dobre običaje koji dolaze iz drugih krajeva. On je jedan od naših prvih književnika koji je zabilježio narodne pjesme i podijelio ih na naricaljke, svatovske, ljubavne pjesme i one što se pjevaju u kolu. Prikupljao je i poslovice, zagonetke i pitalice, te ih prevodio na latinski.¹¹ Svi ti podaci izuzetno su značajni za proučavanje naše kulturne baštine i datiranje mnogih običaja, što još uvijek nije dovoljno vrednovano. Životnost Šizgorićeva teksta pruža nam o tome potpunu sliku:

»Uz zakone naši građani imaju neke posebne običaje pa i neke strane koje su usvojili od susjeda. Tako se služe ilirskim poslovicama, koje sam latinski nazvao dicitaria i iz domaćeg jezika preveo na latinski zajedno s Jakovom Naplavčićem, učenicim i rječitim mužem. Oštroumniji od njih ne čine mi se naime ni Solonovi zakoni, izreke Nume Pompilija, ni sami Pitagorini propisi.

Osim toga, u žalosti pri sprovodu žene glasno izriču naricaljke, koje diraju i potiču na plač i ljude tvrda srca i koje su dirljivije od tužbalica Tetide i majke Eurijalove, kojima su barbarskim zavijanjem oplakivale smrt svoga sina. Pri svadbi plešu i pjevaju neke svatovske pjesme kakve nismo čuli da je pjevao ni Katul ni Klaudijan. Nadalje, obijesna mladež, obuzeta ljubavnom čežnjom, noću glasno pjeva takve ljubavne pjesme kakve bi jedva spjevao ugladeni Tibul ili nježni Propercije ili razbludni Likoridin Cal ili Sapfa s Lezbosa. I vrteći kamen za tiještenje maslina, naizmjenice improviziraju pastirske pjesme tako da bi rekao kako se pred Paleonom natječu u pjevanju Dameta i Menalka.

Osim toga u plesu prema ritmu pjesme topoću nogama. Opisujući taj prizor, Galeotto u djelu 'O čovjeku' kaže: 'Kod Slavena je sada uobičajen onaj način iz antike. Kad se naime plešući zaustave, svi u isti čas udaraju nogom o zemlju.'

I kao što su za vrijeme Saturnalia u Rimu dječaci igrali orasima, a odrasli se ljudi kockali, donosili darove i zauzvrat dobivali na gozbi druge darove, tako se taj običaj održava u gradu Šibeniku o najvećoj svetkovini Rođenju Gospodinovu, u onom mjesecu u kojem su oni to radili u okviru Saturnalija, a mi uklonivši pogansku zabludu, za vrijeme Božića.

... Na najsvečaniji dan, na Božić, svetkujući taj blagdan ovdje jedan cjeliva drugoga javljajući time kao zalogom mira da je došlo vrijeme spasenja i da se rodio tvorac mira, za kojim je silno čeznula čitava zemlja i čijoj se ljepoti divi sunce i mjesec.«¹²

Unatoč tome što je cijenio i isticao duhovno blago svog naroda, on je bio promletački opredijeljen, pa je znao isticati da se u gradu njeguje književnost, da je otkako su došli Mlečani na vlast grad čistiji i uredniji, da se više poštuju razne naredbe, a narod da je ugladeniji i kulturnije se ponaša. Međutim, Šibenik je bio hrvatski grad, o čemu svjedoče sačuvani arhivski izvori 15. stoljeća s nizom ličnih imena i naziva zemljišta čistog slavenskog korijena. Pa i najljepše šibenske spomenike izradili su domaći majstori, kao što je Juraj Dalmatinac, Ivan Pribislavić i drugi.¹³ No uza sve to, Šižgorić voli svoj rodni kraj, koji mu je stalno na umu iako piše na latinskom jeziku, što je bilo uobičajeno za ono vrijeme. Osim što je opisao grad, zapaža i prirodne ljepote, vrste cvijeća, voća, različita stabla, domaće životinje, ptice, a sve to opisuje s radošću, osjećajem i vedrinom:

»Zapušten tražim poljane gdje mogu se stišati boli,
Tražim i zlaćani klas, čokota rumeni grozd.
Plodovi stabla i ljubice s njim i perunike cvijeće,
Zatim i makov cvijet melem mi bijahu čest.
Tako sve ovo promatrah, a grlica s lisnatog brijesta
Odmah iz kljuna svog plačljiv odavaše glas.«
(Elegija o smrti dvojice braće)

»Radostan vidjeh, o Rafo, gdje krasne u voćnjaku rastu
kruške, i orah je tu, kupina rujna i dud,
Žutike šljive također i trešnjama ugledah stabla,
Pupoljak šipkov, taj lijepi ukras za djevojčin lik,
Vidjeh i jabuke one pod hladnom al'mekanom korom,
Perzijske, s njima i svjež medenih smokava sok.
Tu i sjenovit je gaj što vršcima oblake tiče,
Borovi tu su i hrast, ive tu visoke struk.
Vidio tu sam i stasite palme i tanane mirte,
Vidjeh i pašnjake tu, stadima zalogaj drag.
Seljanku vidjeh gdje siri, seljaka gdje jarčiće mlade
Broji i ostalog svog stada odrasliji skup,
Vidjeh i izvor, kô srebro mu mlaz, i kolibu vidjeh

Koju je zaklanjô list lovorov, ružmarin, hrid.
Okolo izvora svuda šarene pjevaju ptice,
Na njem Pijeride sve, Drijade gasile žed.«

(Pjesniku Rafaelu Zovenzoniju — Pjesma o Trstu)

Stanovništvo grada se dijelilo na plemiće i pučane, a u okolici se spominju katuni — pastirska naselja čiji članovi a najčešće glavari često svraćaju u Šibenik gdje prodaju svoje proizvode ili kupuju ono što im je potrebno za život, rješavaju sporove na sudu i slično. Na čelu grada bio je comes, načelnik, biran u to vrijeme od mletačke vlade, a u općinskoj službi još su zabilježeni kancelari, blagajnici, više općinskih službenika, sluge i glasnici koji su obavještavali građane o raznim općinskim odlukama i vijestima. U općinskoj službi još su i ubirači poreza i zemljarine, te raznih druga daća, zatim se u istoj službi spominju zdravstveni radnici, liječnici fizici, kirurzi, ranarnici i brijači koji se primjerice bave puštanjem krvi važnim načinom liječenja u prošlim vremenima te čišćenjem rana i vađenjem zubi. Šibenik je isto tako imao i ljekarnike s vlastitim dućanima u kojima su osim određenih lijekova prodavali i razne mirodije. Spominju se i suci istražitelji, pomiritelji i izvršitelji, odvjetnici, notari, izvršitelji oporuka i drugih sudskih odluka, nadstojnici solnog ureda, službenici za nadzor i prodaju soli, carinici, lučki radnici, tekliči i trubači.

Jednako tako spominje se i vojna posada u gradskim utverdama, koja osigurava mir i sigurnost građana. To je bio kapetan grada, zapovjednik vojne posade, kapetani, niži oficiri i kaplari, kopljanici, strijelci, topnici i konjanici, a svi plaćenici najčešće su s Apeninskog poluotoka, iz Grčke i nekih manje poznatih krajeva. Od oružja i druge opreme vojna posada je prema sačuvanim arhivskim zapisima posjedovala oklope, mačeve, štitove, puške, topove vrsti bombarde i lumbarde, balestre — sprave za bacanje kamena, motke za nabijanje praha u topove, topovske kugle, koplja i lukove s tetivama i strijelama.¹⁵

Notarski zapisi 15. stoljeća spominju šibenske crkve i samostane. Uz već spomenutu stolnicu, koja se upravo u to vrijeme počela graditi još se spominje crkva sv. Barbare, sv. Spasa, sv. Dominika, sv. Grgura i crkva sv. Lovre u Morinju, te ženski i muški samostani, a zabilježeni su u više navrata šibenski biskupi, krfski nadbiskup, kanonici, đakoni i arcidakoni, svećenici, kapelani i samostanski glavari i glavari. Svi oni zabilježeni su uz razne darovnice crkvama i samostanima, nadarbine, sporove i

slično.¹⁶ Šibenik je u to vrijeme imao više crkava koje su pripadale bratovštinama ili koje su bratimi tijekom tog stoljeća počeli graditi kao primjerice 1490. godine Novu crkvu. Tijekom tog stoljeća Šibenčani okupljeni u više bratovština živjeli su i djelovali po svojim pravilnicima, birali upravu i svećenike, koji će se brinuti o njihovim svetkovinama, crkvenim obredima i dušama bratima. Poznato je da je 1449. godine šibenski knez odobrio bratimima sv. Duha da mogu nositi u procesijama,¹⁷ na sprovodima i crkvenim svečanostima tunike s kukuljicama, a upravo takvi likovi prikazani su na reljefu iznad vratiju crkve sv. Ivana i jednako tako likovi na slici »Silazak Duha svetoga«. Arhivski zapisi o gradnji ili pomoći pri gradnji nekih šibenskih crkava, sačuvani poliptisi, srebrni crkveni predmeti i drvorezbarije nabavljeni novcem i priložima bratima dokaz su razgranate djelatnosti ovih vjerskih i humanitarnih udruženja Šibenčana 15. stoljeća.

Šibenčani su pomorci i vlasnici brodova, a grad ima i brodogradilište. Od zanimanja iz te struke zabilježeni su vlasnici raznih vrsta brodova i njihovi zapovjednici, pomorski kapetani, i mornari, zapovjednici brodnice i ribari, kojima je to isključivo zanimanje.¹⁸

Od obrtnika zabilježeni su klesari, zidari, zlatari, kalafati, drvodjelci, krojači, postolari, kožari, krznari, klobučari, podstrigači sukna, majstori za izgradnju krečana, mačari, kovači, bojadisari, mesari i mlinari.¹⁹ Spominju se i trgovci sitnom robom, lanom, krznom i hermelinom, trgovalo se u dućanima za svakodnevne potrebe, mirodijama, u mesarnicama, a zabilježene su i razne vrste mjera za tkanine i slično. Od hrane spominje se meso od stoke sitna zuba, govedine i kokoši, razne žitarice, sir, bijeli luk, masline, želatina, med, dvopek, kotonjata od dunja, ribe zubaci, srdele, skuše i tunjevina, a od voća naranče, bademi, smokve i šljive. No zacijelo to i nije sva hrana što se jela u to vrijeme, ali arhivski spisi 15. stoljeća bilježe samo ove vrste, gajila se vinova loza i masline, a očito se posebno gajilo i povrće, jer se često spominju vrtovi, a zabilježeno je i zanimanje vrtlar i vrtlarica, što je ujedno i jedino žensko zanimanje uz služavke zapisano u tom vremenu. Uz obrtničke usluge spominje se i poneki komad alata ili sirovina potrebna za izradu obrtničkih proizvoda. To je nakovanj, lopata, srp, kosa, motika, željezni strugač za kožu, drvodjelska planja, tkalački stan, stupa za sukno, janjeće i kozje kože, zlatna žica, svilene niti, i drugo.

Od ostalih zanimanja još se spominju zakupnici, mešetari, konjušari, nosači, preprodavači, služavke i sluge. Možda to i nisu sva zanimanja

tog doba u Šibeniku, ali su samo ova zabilježena u dostupnim ispravama tog vremena.

Šibenske kuće 15. stoljeća bile su opremljene skromnim namještajem kao što je bio i običaj tog vremena. Najčešće se spominju škrinje što su služile za spremanje odjeće, hrane i raznih drugih predmeta, za sjednje, a i za spavanje. Zatim se navode kovčezi sa sličnom namjenom, poneki ormar i krevet, koji se u to vrijeme sastojao od nogara, dasaka i slamarice, a zabilježene su i plahte, jastuci, pokrivači bez potanijeg opisa, ali i domaće sklavine, pa čak i jedna grčka, te pokrivači od perja. Zabilježen je i umivaonik od majolike u raznim bojama s ručnicima, klupe, stolovi s pokrivačima, te razne svjetiljke i svijeće. U kuhinji se spominje ognjište s komoštroma i žaračima, grijalice od bakra, tave, drveni i srebrni pladnjevi, plitice i zdjelice od srebra, pozlaćene, pa mjedeni kotlovi i druge posude za kuhanje, zemljani i kameni vrčevi, staklene bočice, viljuške, žlice i noževi, načve za miješenje kruha, vjedra za vodu, košare, ražnjevi, jareće i janjeće kožice koje su imale razne namjene. Često se spominju preslice, vretena i češljevi za vunu, zatim kamenice za ulje, bačve, badnjevi i tijesak za vino i ulje.²⁰

Isto tako arhivske vijesti nam očaju način odijevanja Šibenčana tog vremena. Zabilježeni su plaševi od crnog pana, ogrtači muški i ženski od raznih vrsta tkanina, od crne raše s plavim ukrasima, crnog pana i oni morlačkog tipa, te vrsta plašta ženskog od skrleta sa srebrnom i pozlaćenom kopčom ukrašenom emajlom, pa ogrtač od raznobojnog pana, plavi ogrtač od vrste tkanine zvane grisia, te od bijele raše, a spominje se i ogrtač zvan scarlatina grimizne boje. Vrsta ženske gornje odjeće zvana zornea crvene je boje podstavljena bijelom telom i ukrašena plavim, crvenim i žutim svilenim resama, ženska dugačka haljina zvana varnata, haljina sive boje zvana vesta i žensko krzneno odijelo osnovni su dijelovi ženske odjeće u Šibeniku. Još se spominju kratki ogrtači od sive raše, vrsta odjeće zvana ratchena, vrsta haljine ili plašta plave boje zvan palium, kratki kaputi, pa vrsta odjeće od crne grisie ili krzna vjerojatno muška, ženske pamučne haljine, ženske duge haljine zvane guarnizia od vune i jedna rijetka i fina od skrleta ukrašena biserima, pa dio ženske kratke odjeće pod imenom busta i zaparello od plavog pana, muške i ženske košulje, te gaće i hlače što pripadaju muškarcima. Od muških pokrivala za glavu spominju se kape od crnog i modrog pana, okrugli šeširi od bijele vune zvani galerius i kukuljice također od pana, dok su žene pokrivala glavu koprenama, u Šibeniku modrima, kapama zvanim scufia i

rupcima. Upravo ta pokrivala ostala su zabilježena na apsidi šibenske stolnice od ruke Jurja Dalmatinca i rijedak su primjer svjetovnih dijelova odjeće iz tog vremena. Ako ih usporedimo sa sličnima na umjetničkim djelima na susjednom Apeninskom poluotoku, vidjet ćemo da su ona sasvim realno prikazana s nekim manjim inačicama očito karakterističnim za domaću sredinu.²¹

Zlatari u Šibeniku tog vremena Andrija Vuković iz Splita, Bartul Antunov iz Piacenze, Bartul Domankušić Barnabin, Donat Ivanov, Ivan Priluković, Ivan Pomfković, Ivan Vrančić, Ivan Albertov iz Zadra, Karlo Šimunov iz Vicenze, Marin Franin, Mislav Gruban, Pavao Darlijanović, Petar Hrempković, Petar Matov, Petar Skočibuha, Stjepan Ivanov, Stjepan Petrov, Šimun Nikolin i Šimun Šižgorić izrađivali su nakit što se spominje u raznim arhivskim bilješkama. To su prstenovi, srebrni i zlatni, srebrna i pozlačena dugmad i kopče ponekad ukrašene emajlom, narukvice i naušnice bez posebnog opisa, te ogrlice.

Spominju se i pojasevi od crne kože, srebrni, te od tkanina optočenih srebrnim aplikama posebno označenim »na hrvatski način«. Na nogama su se nosile čizme i cipele, a posebno su zapisane ženske poluvisoke cipele i otvorene kao jedna vrsta sandala, te mali rupčić što se nosio u ruci, a često se vidi na slikama majstora tog vremena. Osim odjeće spominju se u balama i smotuljcima razne vrste tkanina bilo u trgovini ili uz pojedinu odjeću, a to je vuneno sukno domaćeg porijekla zvano raša, pan, baršun, vrsta tkanine zvana griseum zacijelo također od vune, jer se spominje najčešće uz ogrtače, te pamučne i svilene tkanine i raznovrsne vrpce, te janjeće kožice, hermelin kojim su se ukrašavali rubovi odjeće, te razne vrste kože primjerice teleća, goveda i jareća za izradu obuće.

Iz djelomično sačuvanih arhivskih izvora i spomenika očito je da je Šibenik bio dobro uređen grad s gradskom upravom koja je vodila računa o svojim sugrađanima, imala dovoljno sredstava da gradnju svoje stolnice povjeri jednom od najpoznatijih graditelja i kipara onog vremena Jurju Matejevu Dalmatincu. Pečat gradu davali su i njegovi intelektualci, pa uz Jurja Šižgorića tu žive i stvaraju Jakov Naplavčić, Ivan Polikarp Severitan zvan Barbeta, prevodilac na latinski jezik, Karol Vidali i drugi, već tada poznata knjižnica Franjevačkog samostana²² i stalno zaposlen učitelj u općinskoj službi. Šibenik u to vrijeme po svojoj kulturi, načinu života, materijalnim mogućnostima, građevinama, te unutrašnjem svjetovnom i crkvenom uređaju nije nimalo zaostajao u kulturnom i privrednom pogledu s drugim gradovima u ovom dijelu Evrope.

BILJEŠKE

¹ Knjiga Statuta zakona i reformacija grada Šibenika s popisom poglavlja. Šibenik 1982. — S. Grubišić: Šibenik kroz stoljeća. Šibenik 1974, str. 42.

² A. Šupuk: Šibenčanin Juraj Šižgorić. Šibenik 1963, 50 str.

³ C. Fisković: Juraj Dalmatinac. Monografija, Zagreb 1963.

⁴ Šibenik diplomatarij. Šibenik 1963.

⁵ P. Kolendić: Slikar Juraj Čulinović u Šibeniku. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku sv. XLIII, Split 1920, str. 117 — 190; K. Prijatelj: Prilog poznavanju zadarskog i šibenskog slikarstva XV stoljeća. Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji 8, Split 1954, str. 67 — 84.

⁶ Juraj Šižgorić Šibenčanin: O smještaju Ilirije i o gradu Šibeniku. Preveo Veljko Gortan, Šibenik 1981, str. 43 — 49.

⁷ Diplomatarij, str. 308, 332.

⁸ Isto, str. 325.

⁹ J. Soldo: Crkvene prilike u Šibeniku u XV stoljeću. U zborniku: Juraj Dalmatinac. Radovi Instituta za povijest umjetnosti 3 — 6, Zagreb 1982, str. 108 — 115.

¹⁰ Hrvatski latinisti 1, Matica hrvatska. Zagreb, 1969, str. 117 — 149.

¹¹ A. Šupuk: N. dj. str. 21.

¹² J. Šižgorić: N. dj. str. 53 — 57.

¹³ P. Kolendić: Stube na crkvi sv. Ivana u Šibeniku. Starinar SAN knj. I, Beograd 1923, str. 65 — 94.

¹⁴ N. dj. (bilj. 10).

¹⁵ Spisi kancelarije šibenskog kneza Fantina de Cha de Pesaro, 1441 — 1443. Šibenik 1989.

¹⁶ J. Soldo: N. dj. str. 109.

¹⁷ K. Stošić: Crkva i bratovština sv. Duha. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku sv. L, Split 1932, str. 400 — 413.

¹⁸ Šibenik je bio dužan da opremi jednu galiju za potrebe Mletačke Republike, a 1467. godine kao zapovjednik spominje se jedan član obitelji Šižgorić. Diplomatarij, str. 290, 327.

¹⁹ N. Bezić — Božanić: Umjetnički obrt i djelo Jurja Dalmatinca. Radovi Instituta za povijest umjetnosti 3 — 6, Zagreb 1982, str. 217 — 222. — Osim majstora spomenutih u gornjem prilogu još se spominju: BOJADISARI: Johannes Andrea de Arimino, Nikola iz Zadra i Martin; BRODOGRADITELJ: Nikola; DRVODJELCI: Nikola Slusić, Radoj Radivojević, Grgur i Stjepan; KLESARI: Nikola Radov, Petar, Ivan Pribislavić, Grubiša, Disin Goniribić, Juraj Grecus iz Hvara, Antun Lovrov i Antun Lovrov iz Venecije, te Ivan Petrov de Monte; KLOBUČARI: Miladin Brajković, Juraj Radmilić iz sela Koljevrate i Petar; KOTLARI: Ugo di Ambrosio iz Mletaka i Jakov Guglielmi; KOVAČI: Civitanus Petrov iz Kopra, Gruban Obujenović, Radoje iz Skradina i Radoslav Tihoradić; KOŽARI: Jakov Branović, Radoslav Bravinović, Pavao Mihovilov, Petar, Ivan Ratković, Chergotimsset, Grgur, Jakov Ostojić, Juraj Jakovlić i Nikola Oršić; KROJAČI: Petar Batalušić, Mate Smetić, Vlatko Benediković, Petar Bursačić, Mato Chegnac, Tomo Korgo-
tić, Mihovil Divinić, Frane Civitani, Petar Gojčić, Luka Stjepanov, Milivoj Radivo-

jević i Vukoj. KRZNAR: Mihovil Ivanov Franzoxius; MAČARI: Andrija Damlović, Jakov i Marko; MAJSTOR ORUŽJA: Andrea Georgii de Scutari; POSTOLARI: Blaž Tihoradić, Pavao Banivarić, Juraj Cetertach, Šime Koriković, Ilija, Mihovil Jakovljević, Ivan Radičević, Mato Ratković, Juraj Slavorić, Juraj Smilović, Stjepan, Tomo Jurjev, Jurša Ratković i Pavao Zeluknović; SUKNARI: Ilija, Nikola Natalov i Stojan; ZIDARI: Jakov iz Tranija majstor za gradnju cisterni, Petar, Antun Vlazijev i Martin Radogostić. (Vidi bilj. 4 i 15).

²⁰ J. Perić: Kuća u Šibeniku od najstarijih vremena do konca XVIII stoljeća. Radovi Instituta JAZU u Zadru knj. 2, Zagreb 1955, str. 233–272. — N. dj. (15), str. 518–519.

²¹ N. Bezić-Božanić: Nekoliko podataka o tekstilnom i kožarskom obrtu u XIII i XIV stoljeću u Splitu. Kulturna baština 11–12, Split 1981, str. 69–76. N. dj. (15), str. 518–519.

²² N. Bezić-Božanić: Latinisti u starim hrvatskim knjižnicama. Dani Hvarskog kazališta knj. 16, Split 1989, str. 286–291. — Š. Jurić: O knjižnici samostana franjevača konventualaca sv. Frane u Šibeniku s posebnim osvrtom na njene inkunabule. U knjizi: Kulturna baština sv. Frane u Šibeniku. Zadar 1968, str. 39–64.